C/2025/3947

18.7.2025

KOMISJONI OTSUS,

16. juuli 2025,

millega kiidetakse heaks Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) aastateks 2014–2022 antava abi jaoks vastu võetud liikmesriikide maaelu arengu programmide lõpetamise suunised

(C/2025/3947)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antava abi jaoks programmitöö perioodiks 2014–2020 heaks kiidetud liikmesriikide maaelu arengu programmid võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 ([1]) alusel ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2020/2220 ([2]) pikendati neid kuni 31. detsembrini 2022.

(2) Võttes arvesse, kui oluline on kõnealuste maaelu arengu programmide õigeaegne ja tõhus lõpetamine kooskõlas eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1303/2013, ([3]) määrusega (EL) nr 1305/2013, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1306/2013, ([4]) komisjoni delegeeritud määrusega (EL) nr 907/2014 ([5]) ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 908/2014, ([6]) on vaja anda nõuetekohased suunised kõnealuste programmide lõpetamiseks.

(3) Liikmesriikide 2014.–2022. aasta maaelu arengu programmide lõpetamisel toetutakse maaelu arengu programmitöö perioodi 2007–2013 lõpetamisel saadud kogemustele ning tuleks teha ettepanek kasutada lihtsustatud menetlusi, mis tuginevad eelmise perioodi lõpetamise käigus kindlaks tehtud parimatele tavadele.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 907/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 makse- ja muude asutuste finantsjuhtimise, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise, tagatiste ja euro kasutamise osas (ELT L 255, 28.8.2014, lk 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Komisjoni 6. augusti 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 908/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses makse- ja muude asutustega, finantsjuhtimisega, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmisega, kontrollieeskirjadega, tagatistega ja läbipaistvusega (ELT L 255, 28.8.2014, lk 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

(4) Suuniste eesmärk on hõlbustada lõpetamisprotsessi, luues metoodilise raamistiku, mille alusel peaks lõpetamine toimuma liidu täitmata eelarveliste kulukohustuste finantsarveldusega nii, et tehakse lõppmakse, nõutakse tagasi põhjendamatult makstud summad ja/või vabastatakse kõik kasutamata kulukohustused.

(5) Seepärast tuleks suunised heaks kiita,

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Ainus artikkel

Kiidetakse heaks lisas esitatud komisjoni suunised Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) aastateks 2014–2022 antava abi jaoks vastu võetud liikmesriikide maaelu arengu programmide lõpetamise kohta.

Brüssel, 16. juuli 2025

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Christophe HANSEN

LISA

2014.–2022. AASTA MAAELU ARENGU PROGRAMMIDE LÕPETAMISE SUUNISED

1. LÕPETAMISE ÜLDPÕHIMÕTTED

Liikmesriikide maaelu arengu programmid, mida rahastati Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) programmitöö perioodil 2014–2020, võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 ([1]) alusel. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2020/2220 ([2]) pikendati määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 26 lõikes 1 sätestatud ajavahemikku 31. detsembrini 2022. Seepärast kohaldatakse käesolevaid suuniseid programmitöö perioodi 2014–2022 suhtes.

Maaelu arengu programmide lõpetamist käsitlevaid suuniseid kohaldatakse kooskõlas määrusega (EL) nr 1303/2013, ([3]) määrusega (EL) nr 1305/2013, määrusega (EL) nr 1306/2013, ([4]) komisjoni delegeeritud määrusega (EL) nr 907/2014 ([5]) ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 908/2014, ([6]) komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 808/2014 ([7]) ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 809/2014 ([8]).

Programmide lõpetamine on seotud liidu täitmata eelarveliste kulukohustuste finantsarveldusega (eurodes) iga maaelu arengu programmi liikmesriigile lõppmakse tegemisega (eurodes) või komisjoni poolt liikmesriigile alusetult makstud summade tagasinõudmisega (eurodes) ja lõppmakse vabastamisega (eurodes).

Kõik komisjoni ja liikmesriikide õigused ja kohustused seoses finantstoetusega jäävad kehtima kuni maaelu arengu programmide lõpetamiseni. Maaelu arengu programmi lõpetamine ei mõjuta komisjoni õigust teha täiendavaid finantskorrektsioone või nõuda tagasi alusetult makstud summasid.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 907/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 makse- ja muude asutuste finantsjuhtimise, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise, tagatiste ja euro kasutamise osas (ELT L 255, 28.8.2014, lk 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Komisjoni 6. augusti 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 908/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses makse- ja muude asutustega, finantsjuhtimisega, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmisega, kontrollieeskirjadega, tagatistega ja läbipaistvusega (ELT L 255, 28.8.2014, lk 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

([7]) Komisjoni 17. juuli 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.7.2014, lk 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/808/oj).

([8]) Komisjoni 17. juuli 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.7.2014, lk 69, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/809/oj).

Nagu eespool selgitatud, võeti 2020. aastal vastu määrus (EL) 2020/2220 (edaspidi „üleminekumäärus“), millega pikendati määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 26 lõikes 1 sätestatud ajavahemikku kuni 31. detsembrini 2022 (vt määruse (EL) 2020/2220 artikli 1 lõige 1).

Üleminekumäärusega loodi ka võimalus rahastada maaelu arengu programme Euroopa Liidu taasterahastust (edaspidi „taasterahastu“) ([9]) 2021. ja 2022. aastaks eraldatud täiendavate vahenditega, et leevendada liidu põllumajandussektorile ja maapiirkondadele avaldunud COVID-19 kriisi mõju ja selle tagajärgi. Taasterahastu täiendavate vahendite suhtes kohaldatakse siiski teatavaid tingimusi ning seega tuli neid kavandada ja jälgida EAFRD maaelu arengu toetustest eraldi. Olenemata sellest eraldi kavandamise ja jälgimise tingimusest tuleks kohaldada eeskirju, mis on sätestatud määruses (EL) nr 1305/2013 (sh maaelu arengu programmide muutmist käsitlevad eeskirjad), määruses (EL) nr 1306/2013 (sh kulukohustuste automaatset vabastamist käsitlevad eeskirjad) ning määruses (EL) nr 1307/2013, välja arvatud juhul, kui üleminekumääruses on ette nähtud teisiti. 2014.–2022. aasta maaelu arengu programmide taasterahastu osa lõpetatakse EAFRD osaga samal ajal. Kõiki EAFRD vahendite suhtes kohaldatavaid eeskirju kohaldatakse ka taasterahastu vahendite suhtes, kui ei ole sätestatud teisiti.

Üleminekumääruse tulemusena pikendati 2014.–2022. aasta maaelu arengu programme veel kahe aasta võrra ([10]) (v.a Ühendkuningriik) EAFRD ja taasterahastu täiendava rahastamisega ning nende rakendamist pikendati kuni 2025. aasta lõpuni (maaelu arengu programmide rahastamiskõlblikkuse perioodi lõpp) ([11]).

2. ETTEVALMISTUSED LÕPETAMISEKS

2.1. Suunised ja abi

Komisjon teeb tihedat koostööd liikmesriikidega, et anda enne programmi lõpetamist vajalikke suuniseid ja abi.

2.2. Programmimuudatuste viimaste taotluste tähtajad

Maaelu arengu programmide muutmise menetlused ja tähtajad on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artiklis 4.

2.2.1 *Rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artikli 4 lõige 2.*

— Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 11 punkti a alapunktis i osutatud liiki programmimuudatusi võib taotleda ühe programmitöö perioodi jooksul kuni neli korda.

— Kõigi muud liiki muudatusettepanekute kombinatsiooni kohta võib kalendriaasta ja programmi kohta esitada ühe muudatusettepaneku, välja arvatud 2025. aastal. 2025 on ainus aasta, mil võib esitada rohkem kui ühe muudatusettepaneku, tingimusel, et muudatuste kombinatsioon käsitleb üksnes rahastamiskava kohandamist, sealhulgas sellest tulenevaid muudatusi indikaatorkavas. Peale selle võib programmitöö perioodi jooksul esitada programmi kohta neli täiendavat muudatusettepanekut kõigi muud liiki muudatuste kombinatsiooni kohta. Liikmesriigid võivad neid täiendavaid muudatusettepanekuid kasutada 2025. aastal, kui neid ei ole varem kasutatud.

2.2.2 *Rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artikli 4 lõige 3.*

— Liikmesriigid esitavad oma viimase, määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 11 punkti a alapunktis iii osutatud liiki programmimuudatuse komisjonile 30. septembriks 2022.

— Muud liiki programmimuudatused esitatakse komisjonile 30. septembriks 2025.

([9]) Nõukogu 14. detsembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/2094, millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2094/oj).

([10]) Määruse (EL) 2020/2220 artikkel 1.

([11]) Määruse (EL) 2020/2220 artikli 2 lõikega 2 pikendati määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2 sätestatud EAFRD kulude rahastamiskõlblikkuse tähtaega.

2.3. **Kvartaalsete kuludeklaratsioonide esitamine enne programmi lõpetamist**

Liikmesriigid peavad jätkama makseasutusele tekkinud kulude kvartaalsete deklaratsioonide esitamist kuni kulude rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäevani vastavalt rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikli 22 lõikes 2 sätestatud ajakavale. Seepärast käsitleb komisjonile esitatav viimane kuludeklaratsioon 2025. aasta neljandat kvartalit, mille kohta tuleb kuludeklaratsioon esitada 31. jaanuariks 2026.

Komisjoni poolt vastava programmi puhul tehtud eelmaksete ja vahemaksete kogusumma ei tohi ületada 95 % vastavas programmis ette nähtud EAFRD ja taasterahastu kogutoetusest ([12]). See tähendab, et komisjon peab lõpetama kvartaalsetes deklaratsioonides esitatud kulude tagasimaksed, kui maaelu arengu programmile makstav kumulatiivne summa moodustab 95 % EAFRD ja taasterahastu kombineeritud kogutoetusest (nagu on sätestatud vastava programmi heakskiitmise otsuse viimases versioonis).

Kui maaelu arengu programmile makstav summa moodustab 95 % EAFRD ja taasterahastu kombineeritud kogutoetusest, tasaarvestab komisjon eelmaksed iga järgneva kuludeklaratsiooniga. Vastava programmi lõppmakse makstakse või nõutakse tagasi programmi lõpetamisel.

3. **KULUDE RAHASTAMISKÕLBLIKKUS**

3.1. **Kulude rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäev ja kohaldatavad üldeeskirjad**

Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 2 ([13]) kohaselt on kulude rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäev 31. detsember 2025, mis tähendab, et kulud peaksid olema tekkinud toetusesaajal ja makstud enne 31. detsembrit 2025. Lisaks on kulud EAFRDst (ja taasterahastust) toetuse saamiseks rahastamiskõlblikud üksnes juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse tegelikult välja enne 31. detsembrit 2025.

Ettemaksete tegemine meetmete puhul, mis ei kuulu ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi alla (IACSiga hõlmamata) ([14]), on lubatud vastavalt määruse (EL) nr 1305/2013 artiklitele 42 ja 45. Kõnealuse määruse artikli 63 kohaselt peab ettemakse olema tagatud pangagarantii või avaliku sektori asutuse antud samaväärse garantiiga. Garantii võib vabastada, kui pädev makseasutus teeb kindlaks, et tegevuse jaoks ettenähtud riiklikule osalusele vastavad tegelikud kulud on ettemaksest suuremad.

Kuna 2025. aasta on maaelu arengu programmi rakendamise viimane aasta, peavad liikmesriigid heaks kiitma toetusesaajatele tehtud ettemaksed, mis on seotud programmitöö perioodil 2014–2022 lõpetatud projektidega.

Alljärgnevalt punktis 3.8 täpsustatud ülekandmise kontekstis tuleks 2025. aasta lõpuks liikmesriigi poolt heaks kiitmata ettemaksed siduda käimasolevate projektidega, mille rahastamine tagatakse ÜPP strateegiakava 2023–2027 alusel vastavalt määruse (EL) 2021/2115 ([15]) artikli 155 lõikele 4.

Liidu finantshuvide kaitse tagamiseks tuleb toetusesaajalt sisse nõuda perioodil 2014–2022 EAFRDst või taasterahastust rahastatud mis tahes heaks kiitmata / kasutamata ettemaksed, mida ei ole enne 31. detsembrit 2025 seotud ÜPP strateegiakava kohase ülekandmisega. Kui liikmesriik ei algata nende summade suhtes sissenõudmismenetlust enne lõpliku raamatupidamisaruande esitamise tähtaega ega deklareeri lõplikus raamatupidamisaruandes ise parandusi, arvab komisjon need summad lõppmaksest maha raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise menetluse käigus enne lõpetamist.

([12]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 34 lõige 2.

([13]) Määruse (EL) 2020/2220 artikliga 2 pikendati määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2 sätestatud tähtaega kahe aasta võrra.

([14]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 67 lõikes 2 on loetletud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga (IACS) hõlmatud maaelu arengu meetmed. Kõnealuses artiklis loetlemata meetmed on IACSiga hõlmamata.

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj).

Asjaomase liikmesriigi sertifitseerimisasutus peab 30. juuniks 2026 esitatavas lõplikku raamatupidamisaruannet käsitlevas aruandes kinnitama, et programmitöö perioodil 2014–2022 toetusesaajatele tehtud ettemaksed on kontrollitud ja heaks kiidetud ning et kontrollimata ja heaks kiitmata on ainult selliste projektidega seotud ettemaksed, mille lõppmakseid tehakse ÜPP strateegiakava 2023–2027 alusel, või et kõnealune liikmesriik on algatanud vajalikud tagasinõudmismenetlused.

3.2. **Täiendav riiklik rahastamine**

Rahastamiskõlblikkuse kuupäeva 31. detsember 2025 ei kohaldata täiendava riikliku rahastamise suhtes. Seepärast võib maaelu arengu programmi toetusesaajatele täiendavatest riiklikest vahenditest makseid teha pärast 31. detsembrit 2025.

Liikmesriigid võivad toetada põllumajandustootjaid täiendava riikliku rahastamisega väljaspool maaelu arengu programmi kooskõlas riigiabi eeskirjadega. Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 82 kohaselt maaelu arengukavades sisalduva täiendava riikliku rahastamise puhul tuleb pärast programmi lõpetamist tehtud maksete suhtes kohaldada eraldi riigiabi hindamist. Loa eelnev hankimine on liikmesriigi ülesanne, et tagada toetusesaajatele tehtavate maksete vastavus riigiabi eeskirjadele.

Lisaks peavad liikmesriigid tagama, et toetusesaajad täidavad oma kohustusi kogu kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul, isegi kui osa kohustusest kehtib ka pärast maaelu arengu programmi lõpetamist. Selleks peavad liikmesriigid tegema vajalikke kontrolle kooskõlas määrusega (EL) nr 1306/2013 kuni kohustusperioodi lõpuni. Kui kulukohustusi ei täideta või ei täideta täielikult kuni kohustusperioodi lõpuni, peavad liikmesriigid vastavad summad tagasi nõudma ja need liidu eelarvesse tagasi maksma (vt üleminekueeskirjad määruse (EL) 2021/2116 ([16]) artikli 104 lõike 1 punkti a alapunktis iv ja komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1173 artikli 14 punktis b).

3.3. **Rahastamiskava – kulude ülempiir meetmete kaupa**

Vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 36 lõike 3 punktile b on komisjon kohustatud määrama ülempiiri kõigile deklareeritud kuludele, mis ületavad kehtivas rahastamiskavas iga meetme jaoks kavandatud summasid.

Kui meetme kuludele on määratud ülempiir ja liikmesriik teeb oma maaelu arengu programmis nõuetekohaselt põhjendatud muudatusi rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 artiklis 4 sätestatud tähtaja jooksul, võib rahastamisest välja jäetud kulud tasuda hiljem pärast seda, kui komisjon on maaelu arengu programmi muudatuse heaks kiitnud (nagu on sätestatud rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikli 23 lõikes 2).

3.4. **Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktides e, f ja g osutatud kulusid käsitlevad erisätted**

Selles jaos selgitatakse määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktides e, f ja g osutatud kulusid käsitlevaid erisätteid, millega nähakse ette erandid artikli 59 lõikes 3 sätestatud EAFRD osaluse määradest. Neid erandeid kohaldatakse erijuhtudel, kui teatavatel tingimustel on lubatud kõrgemad kaasrahastamismäärad, mis nõuavad kontrollimist ja võimalikke kohandusi programmi lõpetamisel, et tagada eeskirjade järgimine.

Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktis e on sätestatud, et maksimaalset, 100 % kaasrahastamise määra võib kasutada tegevuste puhul, mida rahastatakse määruse (EÜ) nr 73/2009 artikli 136a lõike 1 ning määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 7 lõike 2 ja artikli 14 lõike 1 kohaldamisel EAFRD-le üle kantud vahenditest. Seetõttu kontrollitakse lõpetamisel selle sätte järgimist. Kui liikmesriigi deklareeritud kumulatiivsed kulud ületavad muudest fondidest EAFRD-le ülekannetena eraldatud summasid, kohaldatakse maksete korrigeerimist (ülempiiri).

Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktis f on sätestatud, et kaasrahastamise määr on 100 % Iirimaale eraldatava 100 miljoni euro suuruse summa puhul (2011. aasta hindades), Portugalile eraldatava 500 miljoni euro suuruse summa puhul (2011. aasta hindades) ja Küprosele eraldatava seitsme miljoni euro suuruse summa puhul (2011. aasta hindades).

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 187, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj).

Lõpetamisel kontrollitakse vastavust määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktile f. Kui asjaomase liikmesriigi deklareeritud kumulatiivsed kogukulud kõigil asjaomastel eelarveridadel ületavad määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punkti f kohaselt eraldatud summasid, tuleb kohaldada maksete korrigeerimist (ülempiiri).

Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktiga g lubati liikmesriikidel (Kreeka ja Rumeenia), kes said 1. jaanuari 2014. aasta seisuga rahalist abi kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 136 ja 143, suurendada EAFRD osaluse määra maksimaalselt 10 protsendipunkti võrra kokku 95 %-ni kulude puhul, mis tekkisid maaelu arengu programmi rakendamise esimesel kahel aastal (st Rumeenia puhul kuni 2017. aasta teise kvartalini ja Kreeka puhul kuni 2017. aasta neljanda kvartalini). Artikli 59 lõike 4 punktis g nõutakse siiski ka seda, et EAFRD osaluse määra, mis oleks kohaldatav ilma selle erandita, järgitakse programmiperioodil tehtud avaliku sektori kogukulutuste puhul.

Lõpetamisel kontrollib komisjon, kas asjaomased liikmesriigid on kohaldanud artikli 59 lõike 4 punkti g kohast ajutist erandit nõuetekohaselt. Täpsemalt kontrollib komisjon, et pärast kaheaastase perioodi lõppu ei ületa kasutatud osaluse määr kogu programmitöö perioodiks artikli 59 lõikes 3 sätestatud kohaldatavaid maksimummäärasid. Kontrollitakse vastavust määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõike 4 punktile g ja mittevastavuse korral tuleks teha korrigeerimised.

3.5. **Rahastamisvahendite meetmete suhtes kohaldatavad rahastamiskõlblikkuse erieeskirjad vastavalt määruse (EL) nr 1303/2013 artiklile 42**

Programmitöö perioodil 2014–2022 on EAFRD korraldusasutused loonud ainult laenu- ja tagatisfonde. Seetõttu ei täpsustata käesolevates suunistes omakapitali- või kvaasiomakapitali vahenditega seotud üksikasju.

Rahastamisvahendite kulude rahastamiskõlblikkus programmi lõpetamisel on kindlaks määratud määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 42 (ja komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 ([17]) asjakohastes sätetes, nagu on selgitatud järgmistes punktides). Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 kohaselt peavad rahastamisvahendi rahastamiskõlblikud kulud programmi lõpetamisel vastama programmist tegelikult tehtud väljamaksete kogusummale, mis on rahastamisvahendist rahastamiskõlblikkuse perioodil tegelikult makstud või – garantiide puhul – mille suhtes on tegelikult võetud kulukohustusi, ning mis vastab järgmistele summadele:

(a) maksed lõppsaajatele ja määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 37 lõikes 7 osutatud juhtudel maksed lõppsaajate kasuks;

(b) veel kehtivatele või juba tähtaegunud garantiilepingutele eraldatud vahendid, mis on ette nähtud selleks, et tasuda võimalikke garantiihüvitisi kahjude eest ja mis on arvutatud mõistliku riskide eelhindamise alusel, hõlmates mitmesuguseid uusi laene või muid riske kandvaid instrumente uute investeeringute tegemiseks lõppsaajasse;

(c) kapitaliseeritud intressitoetused või garantiitasude toetused, mida makstakse kuni 10-aastase perioodi jooksul pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi, mida kasutatakse kombineerituna rahastamisvahenditega, mis kantakse spetsiaalselt sel otstarbel loodud tinghoiukontole tegelikuks väljamaksmiseks pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi, kuid mis on seotud laenude ja teisi riske kandvate instrumentidega, mis makstakse välja investeeringuteks lõppsaajatesse rahastamiskõlblikkuse perioodi jooksul;

(d) seoses rahastamisvahendiga kantud halduskulude või haldustasude maksete hüvitamine.

Rahastamiskõlblikud on üksnes määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 kohaselt tekkinud kulud. Lõppsaajate investeeringuid ei pea lõpetama.

Rahastamislepingus rahastamisvahendile eraldatud ja/või makstud programmivahendid, mida ei ole lõplikele toetusesaajatele välja makstud ega garantiilepingute kohaselt eraldatud väljamakstud laenude jaoks jne, ei ole rahastamiskõlblikud kulud.

([17]) Komisjoni 3. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 480/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta (ELT L 138, 13.5.2014, lk 5, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/480/2019-05-30).

Rahastamiskõlblikkuse perioodi ja sellele järgneva lõpliku raamatupidamisaruande esitamise suhtes kohaldatakse üleminekumääruse artikli 1 ja artikli 2 lõike 1 kohaseid üleminekusätteid.

Laenude puhul vastavad rahastamiskõlblikud kulud programmi vahenditele, mis on lõppsaajatele tegelikult välja makstud, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 42. Lõppsaajatega sõlmitud lepingutega seotud programmivahendid, mida ei ole välja makstud, ei ole rahastamiskõlblikud. Rahastamiskõlblikud kulud on ka intressitoetused, garantiitasude toetused ja tehniline toetus, mida makstakse lõppsaajatele rahastamiskõlblikkuse perioodi jooksul.

Garantiide puhul on garantiilepingute jaoks eraldatud programmivahendid rahastamiskõlblikud üksnes juhul, kui nende aluseks olevad laenud või muud riski kandvad instrumendid on lõppsaajatele välja makstud. Kui finantsvahendaja või garantiist kasu saav üksus ei ole uute laenude või teiste riskijagamise vahendite kavandatavat summat lõppsaajatele välja maksnud, vähendatakse rahastamiskõlblikke kulusid proportsionaalselt (nagu on sätestatud delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 artikli 8 punktis d).

Artikli 42 lõike 1 punktis c määratletud kulude rahastamiskõlblikkus on seotud toetuste ja rahastamisvahendite kombineerimisega üheks tegevuseks, nagu on määratletud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 37 lõikes 7. Arvutustes tuleb arvesse võtta ka asjaomaseid rahastamislepinguid, nagu on nõutud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 artiklis 11.

Tinghoiukontole makstav summa sisaldab järgmist:

(a) diskonteeritud maksekohustused kapitaliseeritud intressimäära või tagatistasude toetuste korral ajavahemiku jooksul, mis ei ületa kümmet aastat pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi, ja/või

(b) diskonteeritud halduskulud ja -tasud, mis tuleb mikrokrediidi puhul maksta pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi kuue aasta jooksul.

Tinghoiukontole makstava summa kindlaksmääramise meetod võib olla erinev, kui metoodika valiku kohta on olemas selged põhjendused. Liikmesriigid võivad kas i) järgida projektide rahastamise põhimõtet ja kasutada 4 % määra, mida soovitatakse puhastulu tekitavate tegevuste puhul (komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 artikkel 19), või ii) kohaldada komisjoni kehtestatud baasmäärasid. ([18])

Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 lõikes 2 on sätestatud mikrokrediidiga seotud erand. Kapitaliseeritud halduskulusid või -tasusid, mis tuleb maksta kuni kuue aasta jooksul pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi ja mis on seotud investeeringutega lõppsaajatesse ning mis tehti rahastamiskõlblikkuse perioodi jooksul ja mida ei saa hõlmata artikliga 44 või 45, võib käsitada rahastamiskõlblike kuludena, kui need kantakse spetsiaalselt selleks loodud tinghoiukontole. Lisaks tuleb delegeeritud määruse (EL) nr 480/2014 artikli 14 lõigete 1, 2 ja 4 kohaselt arvutada kapitaliseeritud halduskulud ja -tasud, mida hüvitatakse rahastamiskõlblike kuludena kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 lõikega 2, rahastamiskõlblikkuse perioodi lõpul diskonteeritud halduskulude ja -tasude kogusummana, mis tuleb maksta pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi kõnealuse määruse artikli 42 lõikes 2 sätestatud perioodi jooksul ning kooskõlas asjaomaste rahastamislepingutega. Mikrokrediiti pakkuva rahastamisvahendi eest pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi makstavad kapitaliseeritud halduskulud ja -tasud ei tohi ületada aastas 1 % programmimaksetest, mis on lõppsaajale laenude vormis tehtud maksed määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 lõike 1 punkti a tähenduses ja mis tuleb veel rahastamisvahendile tagasi maksta, arvutatuna proportsionaalselt ajaga alates rahastamiskõlblikkuse perioodi lõpust kuni investeeringu tagasimaksmiseni, makseviivituse puhul tagasinõudmismenetluse lõpuni või kõnealuse määruse artikli 42 lõikes 2 osutatud perioodi lõpuni olenevalt sellest, milline hetk on varasem. Kõik pärast määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 lõikes 2 osutatud perioodi või rahastamisvahendi ootamatu lõpetamise korral enne kõnealuse perioodi lõppu tinghoiukontol allesolevad vahendid tuleb kasutada kooskõlas sama määruse artikliga 45.

Reinvesteeritud vahendeid, tagastatud ja vabastatud garantiisid, st teise ja iga järgneva investeerimistsüklite alla kuuluvaid vahendeid, ei saa deklareerida rahastamiskõlblike kuludena.

([18]) See metoodika on kehtestatud komisjoni teatisega viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (2008/C 14/02) (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6). Baasmäärad on avaldatud siin: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-12/reference_rates_base_rates2024_1_croatia_eurozone.pdf.

Peale selle käsitatakse lõpetamisel rahastamiskõlbmatute kuludena ka rahavoogude juhtimisel saadud vahendeid, mis on investeeritud vastavalt määruse (EL) nr 1303/2013 artiklile 43: Maaelu arengu programmist rahastamisvahendisse tehtud maksetelt teenitud intressid, mis on seostatavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetusega, on seotud rahastamisvahendisse makstud maaelu arengu programmi vahendite rahavoogude juhtimisega. Maaelu arengu programmi lõpetamisel tuleks rahastamiskõlblikest kuludest maha arvata kõik summad, mida ei ole kasutatud kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikliga 43.

Negatiivse netointressi korral võib selle korvata määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 44 lõike 1 punkti b kohaselt tagastatud vahenditest.

Igal juhul peaks korraldusasutus pidama arvestust.

Lõppmakse tegemine on reguleeritud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 41 lõikega 2.

Pärast rahastamiskõlblikkuse perioodi lõppu vahendite uuesti kasutamise suhtes kohaldatakse määruse (EL) nr 1303/2013 artiklit 45.

Ajavahemikul kuni programmi lõpetamiseni võivad liikmesriigid ja korraldusasutused tühistada programmidest tehtavaid makseid artikli 38 lõike 1 punktides a ja c osutatud rahastamisvahenditele ning artikli 38 lõike 1 punktis b osutatud rahastamisvahenditest, mida rakendatakse kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 38 lõike 4 punktidega a, b ja c, ainult juhul, kui maksed ei ole juba kaasatud mõnda sama määruse artiklis 41 osutatud maksetaotlusse.

3.6. **Ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (IACS) sekkumiste ülekandmine 2014.–2022. aasta maaelu arengu programmidest ÜPP strateegiakavadesse (2023–2027)**

Määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõike 3 kohaselt võib määruse (EL) nr 1305/2013 artiklites 22, 28, 29, 33 ja 34 sätestatud mitmeaastaste meetmete (mis vastavad maaelu arengu programmide meetmetele 8.1, 10, 11, 14 ja 15) raames võetud kulukohustused üle kanda ÜPP strateegiakava (EAFRD) määruse (EL) 2021/2116 artikli 70 kohastesse sekkumistesse. Lisaks on määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõikega 5 lubatud määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite 28 ja 29 kohaste kohustuste puhul (maaelu arengu programmide meetmed 10 ja 11) saada ÜPP strateegiakava raames toetust EAGFist (ökokavad), kui need kohustused vastavad konkreetsetele tingimustele, näiteks artikli 31 lõike 7 esimese lõigu punkti b kohasele „liigi b ökokavade“ rahastamiskõlblikkusele.

Uusi tingimuslikkuse nõudeid kohaldatakse kulude suhtes, mis kantakse maaelu arengu programmi kehtivatest kulukohustustest üle ÜPP kavasse ja mida rahastatakse ÜPP kava eelarvest (2023–2027). Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 48 kohaselt võivad põllumajandustootjad nendest kohustustest loobuda, kui nad ei nõustu uute tingimustega, näiteks tingimuslikkusega seotud tingimustega.

3.6.1. *Mitmesse programmitöö perioodi ulatuvad maksed*

Maaelu arengu programmi raames ÜPP kavade kohaste lõppmaksete arveldamise ajal peaks ettemaksete tegemine toimuma ainult erandjuhtudel ja piiratud ulatuses, mida reguleeritakse määruse (EL) 2021/2115 artikliga 155.

Kuna artikliga 155 on ette nähtud, et teatavad eelmistel programmitöö perioodidel tekkinud kulud on rahastamiskõlblikud tingimusel, et need kulud lisatakse ÜPP kavadesse ja need vastavad uue õigusraamistiku eeskirjadele, võivad kohustuste ja kontrolliga seotud eeskirjad toetusesaajate jaoks märkimisväärselt muutuda, kui kohaldatakse ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (IACS) raames võetud meetmeid. Seega põhjustab kahe erineva ja õigusraamistiku poolest üksteisest selgelt eristuva programmitöö perioodi individuaalsete kulukohustuste maksete kombineerimine märkimisväärset halduskeerukust nii korraldusasutuste kui ka toetusesaajate jaoks ning seda tuleks nii palju kui võimalik vältida.

Selleks, et kõrvaldada võimalikud rahastamispuudujäägid ja vältida keerukust, mis tuleneb kahel programmitöö perioodil tekkinud kulude suhtes eri eeskirjade kohaldamisest, võivad liikmesriigid uurida muid võimalusi, nagu maaelu arengu programmi rahastamispaketi ümberpaigutamine või täiendava riikliku rahastamise kasutamine, et tagada lõppmaksete töötlemine maaelu arengu programmi raames.

Samuti peaksid liikmesriigid meeles pidama, et toetusesaajatele tekkinud kulud on ÜPP kavade alusel rahastamiskõlblikud üksnes juhul, kui need on tekkinud alates 1. jaanuarist 2023 (määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõige 4).

3.6.2. *Tingimuslikkuse ja nõuetele vastavuse kontroll*

Pärast määruse (EL) 2021/2116 (muudetud määrusega (EL) 2024/1468 ([19])) artikli 83 lõike 2 hiljutist lihtsustamist vabastatakse tingimuslikkuse kontrollist põllumajandustootjad, kelle põllumajandusliku majapidamise maksimaalne suurus ei ületa 10 hektarit. Seega ei kohaldata nende suhtes tingimuslikkuse kontrollide süsteemi ja seetõttu ei ole need põllumajandustootjad määruse (EL) 2021/2116 artikli 104 lõike 1 teise lõigu punkti a alapunkti iv kohasest nõuetele vastavuse kontrollist vabastatud. Teisisõnu kohaldatakse põllumajandustootjate suhtes, kelle põllumajandusliku majapidamise maksimaalne suurus ei ületa 10 hektarit, nõuetele vastavuse kontrolli, kui nad saavad asjakohast toetust maaelu arengukavadest.

Enne määruse (EL) 2021/2116 artikli 104 lõike 1 teise lõigu punkti a alapunkti iv hiljutist muutmist olid kehtestatud delegeeritud määruse (EL) 2022/1172 artikliga 12 üleminekueeskirjad, millega vähendati teatavate toetusesaajate kontrollidega seotud liigseid halduskulusid ja -koormust, tingimusel et samal ajal kohaldatakse nõuetele vastavust ja tingimuslikkust. Pindalapõhiseid toetusi saavate toetusesaajate puhul piirdus delegeeritud määruse (EL) 2022/1172 artiklis 12 sätestatud reegel üksnes tingimuslikkuse nõuetega. Ainult juhul, kui tuvastati tingimuslikkuse nõuete rikkumine, tuli kontrollida vastavat nõuetele vastavuse kohustust. Pärast määruse (EL) 2021/2116 artikli 104 lõike 1 teise lõigu punkti a alapunkti iv muutmist ei ole vastavaid nõuetele vastavuse kohustusi siiski vaja tingimuslikkuse nõuete rikkumise korral kontrollida (kuna määruse (EL) nr 1306/2013 artiklid 96 ja 97 on kehtetuks tunnistatud).

3.7. **IACSiga hõlmamata sekkumiste ülekandmine 2014.–2022. aasta maaelu arengu programmidest ÜPP strateegiakavadesse (2023–2027)**

Vastavalt määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõikele 4 võivad toetusesaajate suhtes võetud juriidiliste kohustustega seotud kulud, mis on tekkinud kõnealuses artiklis nimetatud meetmete raames, ([20]) olla ÜPP strateegiakavade alusel EAFRD toetuse saamiseks rahastamiskõlblikud järgmistel tingimustel:

— kulud on a) tekkinud pärast 31. detsembrit 2025 (tekkinud kulude all on silmas peetud makseasutusele tekkinud kulusid) ja b) ette nähtud ÜPP strateegiakavas kooskõlas määruse (EL) 2021/2115 sätetega, välja arvatud artikli 73 lõike 3 esimese lõigu punkt f, ja c) kooskõlas määrusega (EL) 2021/2116;

— kohaldatakse sellist sekkumise EAFRD osaluse määra, mis on kooskõlas määrusega (EL) 2021/2115 ÜPP strateegiakavas kõnealuste meetmete katmiseks kindlaks määratud.

Selles kontekstis mõistetakse juriidiliste kohustuste all toetusesaajate suhtes võetud kohustusi, nagu toetuse andmise otsuseid või muid riigiasutuse vastu võetud haldusdokumente, mis on andnud alust toetusesaaja õiguspärasteks ootusteks.

Liikmesriigid võivad lisada ülekantud kulud oma ÜPP strateegiakavadesse, ([21]) kavandades eraldi sekkumise või lisades selle olemasolevale sekkumisele, millel on eraldi ühikusumma. Ülekantud kulud tuleb näidata rahastamiskavas. Seejärel kiidab Euroopa Komisjon need ÜPP strateegiakava muutmise raames heaks.

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1468, millega muudetakse määruseid (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116 seoses maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardite, ökokavade, ÜPP strateegiakavade muutmise, ÜPP strateegiakavade läbivaatamise ning kontrollidest ja karistustest vabastamisega (ELT L, 2024/1468, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1468/oj).

([20]) Asjaomased artiklid on järgmised: määruse (EL) nr 1305/2013 artiklid 14–18, artikli 19 lõike 1 punktid a ja b ning artiklid 20, 23–27, 35, 38, 39 ja 39a, määruse (EL) nr 1303/2013 artikkel 35 ja määruse (EL) 2020/2220 artikkel 4.

([21]) Lähtudes 21. detsembri 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/2289 (millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 rakenduseeskirjad ÜPP strateegiakavade sisu esitamise ja turvalise teabevahetuse elektroonilise süsteemi kohta) I lisas esitatud kirjeldusest, eelkõige punkti 5 alapunktidest d ja e (ELT L 458, 22.12.2021, lk 463, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/2289/oj).

Suuremahulistesse taristuprojektidesse tehtavate investeeringutega seotud kohustustest tulenevad kulud, mis on rahastamiskõlblikud määruse (EL) nr 1305/2013 alusel, ent mitte ÜPP strateegiakavade alusel vastavalt määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 3 esimese lõigu punktile f, võib lisada ÜPP strateegiakavasse, kuid üksnes ülekandmise eesmärgil. See erand on sätestatud määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõike 4 punktis a. Seetõttu ei saa sellist sekkumist kasutada ÜPP strateegiakava uute kohustuste täitmiseks, vaid seda saab kasutada üksnes maaelu arengu programmi raames võetud ülejäänud kohustuste rahastamiseks. Seda saab teha kas eraldi sekkumise kavandamisega ÜPP strateegiakavas või olemasoleva sekkumise raames sellise meetme/allsekkumise kavandamisega, millega nähakse ette maaelu arengu programmi raames alustatud suuremahulistesse taristuprojektidesse tehtavate investeeringute rahastamine.

LEADERi raames võetud kohustustega seotud kulude ülekandmine on võimalik vastavalt määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõikele 4. Võttes aga arvesse, et LEADER puudutab projekte, mida kohalikud algatusrühmad rakendavad seoses 2014.–2022. aasta maaelu arengu programmide raames heaks kiidetud kohaliku arengu strateegiatega ja mis peavad olema lõpetatud programmitöö perioodi lõpuks, peaks selline ülekandmine olema piiratud ja seotud nõuetekohaselt põhjendatud konkreetsete asjaoludega.

Põhimõtteliselt võimaldab määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõige 4 kanda üle igat liiki LEADERi toetusi (sealhulgas ettevalmistavad meetmed). Praktikas aga puudutab see ülekandmine peamiselt projekte, millega on seotud juriidilised kohustused maaelu arengu programmi allmeetme 19.2 (Toetus kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiaga hõlmatud tegevuste elluviimiseks) raames, mida ei saa mõjuvatel põhjustel lõpetada enne 2025. aasta lõppu, kuigi algse plaani järgi pidid need õigeaegselt lõppema. Liikmesriigid peavad aga oma ÜPP strateegiakava juhtimis- ja kontrollisüsteemides esitama teavet selliste projektidega seotud maksete ja kontrollide kohta.

Üldiselt soovitatakse liikmesriikidel piirata ülekantud kulukohustuste summasid nii palju kui võimalik ja kohandada projektikonkursid maaelu arengu programmide raames veel olemasoleva eelarvega, et viia projektid ellu enne 2025. aasta lõppu. Olemasolevate vahendite parimaks kasutamiseks ja EAFRD/taasterahastu eelarve kasutamata jätmise riski minimeerimiseks on siiski vastuvõetav teatav üledeklareerimine ja võimalik ülekandmine, kui on täidetud määruse (EL) 2021/2115 artikli 155 lõike 4 tingimused.

3.8. **Eelmaksetelt saadud intressid**

Nagu on nõutud määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 35 lõikes 4, peab komisjon enne maaelu arengu programmi lõpetamist raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsusega eelmaksete kogusumma heaks kiitma. Selleks palutakse liikmesriikidel kajastada saadud eelmaksetelt kogunenud intress maaelu arengu programmi arvepidamises ja arvata see maha lõplikus kuludeklaratsioonis märgitud avaliku sektori kulude summast.

4. **LÕPETAMISDOKUMENTIDE ESITAMINE**

4.1. **Dokumendid, mille liikmesriigid peavad lõpetamise jaoks esitama**

Komisjon kontrollib igal aastal akrediteeritud makseasutuste raamatupidamisarvestust ja võtab vastu otsuse selle heakskiitmise kohta ([22]). Sellest tulenevalt põhineb programmi lõpetamine kõigi järjestikuste eelarveaastate (2015–2025) raamatupidamise aastaaruannetel ning vastavatel raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsustel.

Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 7 lõike 3 kohaselt peab akrediteeritud makseasutuse raamatupidamise aastaaruandele olema lisatud vahendite haldaja kinnitus, millele on alla kirjutanud akrediteeritud makseasutuse eest vastutav isik. Vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 9 lõikele 1 ja rakendusmäärus (EL) nr 908/2014 artikli 5 lõikele 3 peab sertifitseerimisasutus esitama arvamuse makseasutuse raamatupidamise aastaaruannete täielikkuse, täpsuse ja õigsuse kohta, makseasutuse sisekontrollisüsteemi nõuetekohase toimimise kohta ning selliste kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta, mille hüvitamist on komisjonilt taotletud. Sertifitseerimisasutus koostab kõnealuse arvamuse rakendusmäärus (EL) nr 908/2014 artiklites 6 ja 7 sätestatud auditeerimispõhimõtete ja -meetodite alusel. Kõnealust arvamust peab toetama aruanne, mis sisaldab rakendusmäärus (EL) nr 908/2014 artikli 5 lõikes 4 nimetatud teavet. Makseasutuse raamatupidamise aastaaruande sisu üksikasjad on sätestatud rakendusmäärus (EL) nr 908/2014 artiklis 29.

([22]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 51.

Komisjon täpsustab, millise teabe peavad liikmesriigid esitama seoses EAFRD aasta programmitöö perioodi 2014–2022 lõpetamisega (viimase raamatupidamise aastaaruande kontrollimine ja heakskiitmine) ning koostama liikmesriikide sertifitseerimisasutustele konkreetsed suunised sertifitseerimisauditi ja aruandluse kohta EAFRD programmitöö perioodi 2014–2022 lõpetamiseks ([23]).

Vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artiklile 37 võib programmi lõpetada alles pärast rakendamist käsitleva viimase iga-aastase eduaruande (st rakendamise aastaaruande) kättesaamist.

4.2. **Lõpetamisdokumentide esitamise tähtaeg**

Rakendamist käsitleva viimase iga-aastase aastaaruande esitamise tähtaeg on **30. juuni 2026** (määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 75 lõige 1).

Majandusaasta 2025 raamatupidamisarvestuse kontrollimiseks ja heakskiitmiseks vajalikud dokumendid tuleb saata komisjonile 15. veebruariks 2026 ([24]). Iga eelarveaasta hõlmab makseasutuste poolt ajavahemikul 16. oktoobrist (n-1) kuni 15. oktoobrini (n) tekkinud kulusid. Lisaks peavad liikmesriigid viimase rakendusaasta (16. oktoober 2024 kuni 31. detsember 2025) kohta esitama komisjonile raamatupidamise aastaaruande, mis hõlmab kuni 31. detsembrini 2025 tekkinud kulusid, hiljemalt kuus kuud pärast rahastamiskõlblikkuse lõppkuupäeva, st 30. juuniks 2026 ([25]).

Kui liikmesriik ei ole eespool nimetatud dokumente komisjonile 30. juuniks 2026 esitanud, vabastatakse lõppmakse automaatselt ([26]).

4.3. **Dokumentide muutmine pärast nende esitamise tähtaega**

Üldiselt ei ole liikmesriikidel lubatud muuta ühtegi punktis 4.2 loetletud dokumenti pärast nende esitamise tähtaega, välja arvatud juhul, kui komisjon pärast kooskõlastamisprotsessi käigus esitatud selgitusi seda nõuab, välja arvatud tehniliste vigade parandamiseks.

Komisjoni taotlusel või liikmesriigi algatusel võib komisjonile saata lisateavet asjaomase raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise kohta tähtaja jooksul, mille komisjon määrab kindlaks teabe edastamiseks vajalikust töömahust lähtuvalt. Sellise teabe puudumise korral võib komisjon raamatupidamisarvestust kontrollida ja teha otsuse selle heakskiitmise kohta tema käsutuses olevate andmete alusel ([27]).

Põhjendatud juhtudel võib komisjon rahuldada taotluse pikendada teabe edastamise tähtaega, kui kõnealune taotlus on kätte saadud enne asjaomase tähtaja lõppu ([28]).

4.4. **Dokumentide kättesaadavus** ([29])

EAFRD (sh taasterahastu) rahastatud kulusid ja talle laekuvaid sihtotstarbelisi tulusid tõendavad alusdokumendid peavad olema komisjonile kättesaadavad vähemalt kolm aastat pärast aastat, millal makseasutus tegi lõppmakse.

Rikkumise või hooletuse korral peavad tõendavad dokumendid olema komisjonile kättesaadavad vähemalt kolm aastat pärast aastat, mil summad toetusesaajatelt täielikult tagasi nõutakse ja EAFRD (sh taasterahastu) arvele kantakse või mil määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 lõike 2 kohaselt määratakse kindlaks tagasinõudmata maksega seonduvad finantstagajärjed.

Määruse (EL) nr 1306/2013 artikliga 52 ette nähtud vastavuse kontrolli korral tuleb tõendavaid dokumente (välja arvatud rikkumisjuhtumid) säilitada vähemalt üks aasta pärast selle menetluse lõpetamise aastat (kas finantskorrektsiooniga või ilma) või kui vastavuse kontrolli otsust menetletakse Euroopa Kohtus, siis vähemalt üks aasta pärast kõnealuse menetluse lõpetamise aastat.

([23]) EAGFi/EAFRD raamatupidamisarvestuse sertifitseerimisauditi suunised – sertifitseerimisasutuse aruandlusnõuded ja arvamused.
([24]) Rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikli 30 lõige 2.
([25]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 lõige 1.
([26]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 lõige 3.
([27]) Rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikli 30 lõige 3.
([28]) Rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikli 30 lõige 4.
([29]) Rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikkel 32.

Tõendavaid dokumente võib säilitada paberil, elektrooniliselt või mõlemal kujul.

Dokumente võib säilitada üksnes elektrooniliselt sel juhul, kui asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt on riigisisese kohtumenetluse aluseks olevate tehingute tõenditena lubatud kasutada elektroonilisi dokumente.

Kui dokumente säilitatakse üksnes elektrooniliselt, peab asjaomane süsteem vastama delegeeritud määruse (EL) nr 2022/127 I lisa 3. jao punktis B kehtestatud nõuetele.

5. **PROGRAMMIDE LÕPETAMINE**

5.1. **Raamatupidamisarvestuse kontrollimine ja heakskiitmine**

Enne maaelu arengu programmi lõpetamist tehtava viimase raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsuse aluseks on samad dokumendid (rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artikkel 29) nagu mis tahes varasemal iga-aastasel raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsusel, kuid sellel on erinev ajakava ja see puudutab nelja asemel viit kvartalit.

Enne programmi lõpetamist tehtavas viimases raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsuses määratakse kindlaks liikmesriigis ajavahemikul 16. oktoobrist 2024 kuni 31. detsembrini 2025 kantud kulude summad, mis kaetakse EAFRD kaudu raamatupidamisarvestuse põhjal, millele on osutatud rakendusmääruse (EL) nr 908/2014 artiklis 29. Viimases raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsuses määratakse kindlaks ka määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 42 lõikes 1 osutatud rahastamisvahendite rahastamiskõlblikud kulud ning määruse (EL) nr 1306/2013 artiklite 41 ja 42 kohased vähendamised ja peatamised.

Raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsuse kohaselt liikmesriikidelt tagasi nõutavate või liikmesriikidele makstavate summade kindlaksmääramiseks tuleb ajavahemikul 16. oktoobrist 2024 kuni 31. detsembrini 2025 tehtud vahemaksed lahutada EAFRD kaetavatest kuludest, mis on sama perioodi kohta kinnitatud. Kui eel- ja vahemaksed jõuavad 95 %-ni EAFRD ja taasterahastu osaluse kogusummast (vt käesolevate suuniste punkt 2.3), jätkab komisjon eelmaksete tasaarveldamist iga kuludeklaratsiooni esitamisel. Sellisel juhul määratakse tagasinõutav või makstav summa kindlaks, lahutades ajavahemikul 16. oktoobrist 2024 kuni 31. detsembrini 2025 tehtud vahemaksed ja vastava perioodi tasaarvestatud eelmaksete summa EAFRD kaetavatest kuludest, mis on sama perioodi kohta kinnitatud.

Komisjon edastab kolme kuu jooksul pärast lõpliku raamatupidamisaruande saamist liikmesriigile raamatupidamise aastaaruande kontrollimise tulemused koos võimalike muudatusettepanekutega.

Kui komisjon ei saa nelja kuu jooksul alates raamatupidamisarvestuse kättesaamisest liikmesriikidest tulenevatel põhjustel teha otsust raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise kohta, teavitab ta liikmesriiki täiendavatest uurimistest, mida ta kavatseb teha.

5.2. **Lõppmakse arvutamine**

Käesolevate suuniste punktis 5.1 osutatud raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsuses arvutab komisjon ka maaelu arengu programmi lõpetamisega seotud makstava või tagasinõutava lõppmakse ja võtab seda arvesse. Tuleb siiski märkida, et kui on olemas eelmiste eelarveaastate raamatupidamise aastaaruanded, mida ei ole pärast viimase rakendusaasta kontrollimise ja heakskiitmise otsust veel kontrollitud ega heaks kiidetud, ei saa programmi lõpetada ning lõppmakset ei saa välja maksta.

Kõik komisjoni esitatud laekumata tagasinõudekorraldused tasaarveldatakse lõppmakse tegemise käigus.

Kui mõni liikmesriik on pärast kontrollimist teinud finantskohandusi ja nõudnud vastavad summad tagasi, peab ta summad asjaomasesse programmi ümber jaotama. Vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artiklile 56 tuleb EAFRD raames liidu rahastatavad summad, mis on tühistatud, ja tagasinõutud summad ning nende juurde kuuluvad intressid asjaomasesse programmi ümber jaotada. Seetõttu ei saa programmitöö perioodi 2014–2022 eest rikkumiste tõttu tagasinõutud summasid kasutada järgmise ÜPP strateegiakava tegevuste rahastamiseks ega ümber jaotada tegevustele/projektidele, mille suhtes on kohaldatud finantskohandusi ([30]). Maaelu arengu programmi lõpetamisel tuleb summad, mida liikmesriik ei ole uuesti kasutanud, tagastada liidu eelarvesse ja seega need lõppmaksest maha arvata.

([30]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 56.

Maaelu arengu programmi lõpetamisel võtab komisjon arvesse ka viimast iga-aastast eduaruannet maaelu arengu programmi rakendamise kohta, millele on osutatud määruse (EL) nr 1305/2013 artiklis 75. Komisjon teatab liikmesriigile kõnealuse aruande läbivaatamise tulemustest viie kuu jooksul ([31]).

Kõiki määruse (EL) nr 1306/2013 artiklite 41 ja 42 alusel vähendatud või peatatud makseid võtab komisjon lõppmakses arvesse, vähendades lõppmakset nende vähendamiste ja peatamiste summade võrra.

Komisjon teavitab liikmesriike kirjalikult oma ettepanekust lõppmakse väljamaksmise või sissenõudmise kohta.

Näide lõppmakse arvutamise kohta on esitatud käesolevate suuniste tabelis 1.

5.3. **Vähendamised, mis tulenevad programmi lõpetamisel maksetähtaja eiramisest**

Maaelu arengu programmi lõpetamisele eelnevate maaelu arengu programmide alusel toetusesaajatele tehtavate maksete viimasest maksetähtajast kinnipidamise kontrollimine põhineb samadel sätetel (määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 75 lõige 1 ja delegeeritud määruse (EL) nr 907/2014 artikkel 5a) nagu iga-aastase maksetähtaja puhul, kuid nagu ka viimasel raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise otsusel, on sellel erinev ajakava.

Delegeeritud määruse (EL) 907/2014 artikli 5a lõikes 2 osutatud 5 % lävendi arvutamine viimase rakendusaasta kohta ei muutu, st reservperioodi puhul võetakse arvesse järgmisi kvartaleid: 2024. aasta III kvartal kuni 2025. aasta II kvartal. 2025. aasta kolmandat ja neljandat kvartalit käsitletakse hilinenud maksete kvartalitena ja need reservi ei muuda.

Asjaomase programmi maksetähtaegade vähendamise viimane arvutus põhineb nelja kvartali asemel viiel, st võetakse arvesse 2025. aasta IV kvartalit.

5.4. **Lõppmakse**

Vahendite olemasolu korral teeb komisjon lõppmakse hiljemalt kuus kuud pärast seda, kui viimast raamatupidamise aastaaruannet ja iga-aastast eduaruannet saab lugeda kättesaaduks ning kõik raamatupidamise aastaaruanded on kontrollitud ja heaks kiidetud ([32]). Lõppmakse tegemine ei piira hilisemate vastavusotsuste kohaldamist pärast programmi lõpetamist.

5.5. **Kulukohustuste vabastamine**

Komisjon vabastab automaatselt eelarveliste kulukohustuste selle osa, mis on kulude rahastamiskõlblikkuse viimasel kuupäeval (31. detsember 2025) veel avatud ning mille kohta liikmesriik ei ole 30. juuniks 2026 kuludeklaratsiooni esitanud ([33]).

Pärast lõppmakse tegemist vabastab komisjon kõik täitmata kulukohustused kuue kuu jooksul pärast lõpetamist ([34]).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 (finantsmäärus) ([35]) artikli 15 lõike 1 kohaselt võib vabastatud assigneeringud teha uuesti kättesaadavaks, kui on tehtud ilmne viga, mida saab süüks panna üksnes komisjonile.

([31]) Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 50 lõige 7.
([32]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 lõige 2.
([33]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 38 lõige 2.
([34]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 lõige 2.
([35]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012. See määrus on asendatud määrusega (EL) 2024/2509. Vastavalt määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 277 lõikele 4 kohaldatakse kehtetuks tunnistatud määrust (EL, Euratom) 2018/1046 siiski jätkuvalt enne määruse (EL, Euratom) 2024/2509 jõustumist võetud juriidiliste kohustuste suhtes. Vastavalt määruse (EL) nr 1303/2013 artiklile 76 seoses maaelu arengu programmide juriidiliste kohustustega kohaldatakse seega endiselt määrust (EL, Euratom) 2018/1046.

6. **LÕPETAMISJÄRGSED KOHUSTUSED**

6.1. **Pärast lõpetamisdokumentide esitamist avastatud alusetute maksete suhtes võetavad järelmeetmed**

Alusetute maksete tagasinõudmise kohustus ei lõpe maaelu arengu programmi lõpetamisel, vaid liikmesriigid peavad määruse (EL) 2021/2116 artikli 59 lõike 1 punkti e kohaselt nõudma tagasi kõik pärast programmide lõpetamist avastatud alusetud maksed, mille puhul on toetusesaajatele välja makstud liidu vahendid ([36]).

Asjaomased summad tuleb komisjonile teatada vastavalt määruse (EL) nr 908/2014 II ja III lisale ning nn 50/50-reegli tabelile vastavalt määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 lõike 2 esimesele ja teisele lõigule ning lõike 3 teisele lõigule.

Käimasolevate ja algatatavate, EAFRD programmitöö perioodist 2014–2022 tulenevate alusetult makstud summade tagasinõudemenetluste suhtes kohaldatakse määruse (EL) nr 1306/2013 artiklit 54.

Liikmesriik võib otsustada tagasinõudemenetluse peatada, kui tekkinud kulud on suuremad kui määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 lõike 3 punktis a sätestatud tagasinõutav summa või kui tagasinõudmine osutub võimatuks, kuna võlgnik või eeskirjade eiramise eest juriidilist vastutust kandvad isikud on siseriikliku õiguse kohaselt tunnistatud maksejõuetuks, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 lõike 3 punktis b.

Summad, mis nõutakse liikmesriikidelt tagasi seoses pooleliolevate rikkumiste juhtumitega, mille suhtes kohaldatakse nn 50/50-reeglit ([37]) pärast lõpetamisotsust, tuleb aasta kaupa liidu eelarvesse tagasi maksta.

6.2. **Vastavuse kontroll pärast programmi lõpetamist**

Maaelu arengu programmi lõpetamine ei mõjuta hilisemat vastavuse kontrolli otsust, mis võib sisaldada summasid, mis tuleb liikmesriikidelt tagasi nõuda pärast komisjoni auditeid.

6.3. **Tulemusraamistiku hindamine lõpetamisel**

Maaelu arengu programmi tulemusraamistiku lõpliku eesmärgi saavutamist hinnatakse 2026. aastal, tuginedes rakendamise aastaaruandele. Selle hindamise käigus teeb komisjon kindlaks lõplike eesmärkide saavutamise määra ja kõik tõsised vajakajäämised nende saavutamisel.

Oluline suutmatus saavutada tulemusraamistiku prioriteeti tähendab, et eesmärgi või eesmärkide saavutamise määr (kui iga prioriteedi kohta on rohkem kui kaks eesmärki) jääb alla teatava protsendi, mis on määratletud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 215/2014 artiklis 6. Et teha kindlaks, kas tegemist on olulise suutmatusega saavutada eesmärki, kohaldatakse mitut kumulatiivset tingimust, mis on sätestatud määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 22 lõikes 7. Enne kui komisjon saab kindlaks teha, et tegemist on olulise suutmatusega saavutada prioriteeti, peab ta olema veendunud, et oluline suutmatus tuleneb rakendamisprobleemist ja teatama sellest korraldusasutusele, kellele tuleb anda võimalus võtta parandusmeetmeid.

Kui komisjon on teinud kindlaks, et tegemist on olulise suutmatusega saavutada tulemusraamistiku prioriteeti, võib ta kohaldada finantskorrektsiooni, kuid ta ei ole kohustatud seda tegema.

Komisjon ei kohalda finantskorrektsioone juhul, kui oluline suutmatus saavutada tulemusraamistiku prioriteeti tuleneb sotsiaal-majanduslike või keskkonnategurite mõjust, asjaomase liikmesriigi majandus- või keskkonnatingimuste olulistest muutustest või vääramatust jõust, mis mõjutab tõsiselt asjaomaste prioriteetide rakendamist. ([38])

([36]) Määruse (EL) nr 1306/2013 varasema artikli 58 lõike 1 punkt e.
([37]) Määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 54 lõige 2.
([38]) Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 22 lõige 7.

TABEL 1. Lõppmakse arvutamise näide

Maaelu arengu programmi lõppmakse arvutamine
I – **Rahastamiskavast kinnipidamise kontrollimine meetme kaupa:**
a) programmitöö perioodi 2014–2022 aastaaruannetes deklareeritud kogukulud
b) kohandamised
c) arvestatakse maha ülempiir meetme tasandil.
II – **Maaelu arengu programmile juba makstud summade mahaarvamine:**
a) makstud eelmaksed
b) vahemaksed
= Tasumisele kuuluv lõppmakse
- peatamised/katkestused
= väljamakstav või tagasinõutav LÕPPMAKSE